

“Wees gul” (en vrolijk)

Interview met Saskia Leefsma.

Waar zie je ze nog? Een bibliotheekmedewerkster die de stap naar een zelfstandig bestaan zet en ondanks de daarmee gepaard gaande onzekerheid vrolijk en pionierend is gebleven? Tegenover mij, op een terras aan het Singel in Amsterdam, zit Saskia Leefsma. Een en al vrolijkheid en gezien haar schriftelijke reactie op mijn vragen ter voorbereiding van dit gesprek, is zij een professional die de grenzen opzoekt.

Na een carrière in de bibliotheekwereld die haar in leidinggevende functies bracht bij bibliotheken van verschillende culturele instellingen, wilde zij weg van het management en terugkeren naar de inhoudelijke kant van het vak. Met de inschrijving voor een master documentaire informatiewetenschap aan de UvA kreeg deze wens een eerste, vooralsnog embryonale vorm.

De master sloot zij in 2010 af met *Postuum beheer : een verkennend onderzoek naar de ontsluiting van nagelaten collecties van kleine meesters*. Voor deze scriptie enquêteerde zij een aantal kunstenaars waarbij zij merkte dat er onder hen grote belangstelling was voor het creëren en beheren van data over hun werk. Een idee was geboren! Vier jaar geleden, met de bul net in haar handen, nam zij ontslag om kunstenaars en instellingen te gaan begeleiden bij het beheer van hun collectie.

Leefsma was van 2000 - 2010 hoofd van de bibliotheek van de Boekmanstichting in Amsterdam. Zij was verantwoordelijk voor het beheer van de bibliotheek waarbij zij leiding gaf aan 8 bibliotheekmedewerkers.

Naast managementtaken en het applicatiebeheer in Adlib coördineerde zij de ontwikkeling van een meertalige thesaurus op het gebied van kunst en cultuurbeleid. Zij onderzocht de mogelijkheden van open source bibliotheeksoftware en leverde bijdragen aan digitaliseringsprojecten en het informatiebeleidsplan.

En zij speelde een belangrijke rol bij de herinrichting en de verbouwing van de bibliotheek in 2007-'08.

Eng, voor jezelf beginnen?

“Nou, iedereen verklaarde mij voor gek maar zo heb ik wel vaker ergens ontslag genomen. Zonder daar maar één moment spijt van te krijgen.” Bovendien kon zij binnen een week aan de slag bij het toenmalige Armando Museum in Amersfoort.

Iets later vormde het beheer van de collectie van de beeldhouwster Eja Siepman van den Berg (1943-....) haar eerste particuliere opdracht. Erg trots is zij op de opdracht voor de collectie fotomateriaal en documentatie van choreografe Krisztina de Châtel waarbij zij een deel van de werkzaamheden aan anderen kon uitbesteden.

Een belangrijk verschil met het werk in een bibliotheek is dat de logistiek van kunstwerken veel beter en diverser geregistreerd moet worden dan bij documenten. Bij (bruik)lenen bijvoorbeeld is het van belang dat de conditie van het werk is vastgelegd, evenals de afspraken rond transport en verzekering. Daarnaast speelt bij kunstwerken een nauwkeurige beschrijving van de techniek en het materiaal met het oog op opslag, beheer en toekomstige restauraties een grote rol.

Saskia geeft adviezen op dit terrein waarna het aan de kunstenaar is om deze op juiste wijze op te volgen. Dit bestaan biedt een redelijke bron van inkomsten mede omdat de kosten miniem zijn: geen kantoor, elke gratis Wi-Fi-spot vormt een werkplek, de uitgaven voor scholing zijn laag en met iedere opdracht leert zij weer iets nieuws. Daarnaast biedt Museum Oud Amelisweerd (MOA) als vaste klant tot nu toe de noodzakelijke zekerheid.

Stel, je hebt een draadloze verbinding. Hoe ziet je dag er dan uit?

“Geen dag blijkt hetzelfde. Het varieert van overleg, het leveren van beeldmateriaal, applicatiebeheer, training en de aansturing

van de kunstenaar, familie van de kunstenaar, managers of vrienden die bij een project helpen tot het schrijven van een script en het bedenken van panklare oplossingen.”

Én natuurlijk wat administratie om de afspraken die in de contracten zijn vastgelegd te verantwoorden. Saskia hamert er op dat een contract beide partijen duidelijkheid dient te geven over de gemaakte afspraken en de naleving daarvan. Dat geldt ook voor het contract voor de volgende klus waarin ze samenwerkt met collega Annemieke Jurgens van InfoManagement. Het is een project van zes maanden waarbij het archief van een Amsterdamse architect onder handen wordt genomen.

Zij bezoekt voor haar werk diverse websites, zoals *WorldCat*, *Delpher*, *Digitale Museale Collectie Nederland* naast diensten als *WeTransfer* en *Datumprikker*. Uiteraard bezoekt zij ook de sites van haar klanten en die van aan haar werk verwante instellingen, zoals van Cultural Heritage stichtingen, ARTtrust en de Stichting Harry van Kruiningen. En, niet onbelangrijk, zij onderhoudt contact met het Broodfonds 'Korenmaten', een soort arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen.

Op zo'n dag is zelden plaats voor acquisitie. Advertenties in *BK-informatie*, visitekaartjes, reclame, dat soort werk is relatief eenvoudig maar aan het netwerken, haar gezicht laten zien op vernissages, mond-op-mond reclame en aan het stimuleren van promotie door opdrachtgevers zou zij meer tijd willen besteden. Maar helaas, meestal is zij “gelijk weer bezig met iets huidigs.”

En een dag bij Museum Oud Amelisweerd?

Aan het MOA is zij als freelancer hoofd documentatie. Zij werkt mee aan de website en de presentatie van de digitale collectie, en (in mindere mate) aan *Facebook*. Voor de vrijwilligers van het MOA heeft zij een besloten website ingericht.

Daarnaast draagt zij bij aan de boekjes die ingaan op de thematiek van de tentoonstelling en waarin de getoonde kunstwerken worden toegelicht ter vervanging van de bijschriften op zaal. Op De Verdieping, de zolder van het MOA, richt zij met enkele documentatievrijwilligers vijf vitrines in met schetsboeken, aantekeningen, bronnenmateriaal, recensies et cetera. Hiermee wijzen zij de bezoekers op aanvullend materiaal en informatie over de tentoongestelde werken op de bel-etage en de eerste verdieping.

In haar functie bij de Boekmanstichting verzorgde zij de Engels- en Nederlandstalige bibliotheekpagina's op het web, de nieuwsbrief en voor het kwartaalblad *Boekman* maakte zij overzichten van publicaties die aansloten bij het desbetreffende nummer. Nog steeds draagt zij bij aan publicaties. Voor *Armando : tussen het weten en begrijpen* zocht en leverde zij een groot deel van het beeldmateriaal. En samen met Bep Biekart werkt zij aan de 2e editie van de Armando bibliografie die september 2015 verschijnt.

Wat is de belangrijkste verandering van de afgelopen vijf jaar?

Hoe snel de techniek ook verandert, Saskia spreekt over de ontwikkelingen in de ICT liever in decennia dan in perioden van vijf jaar want “Voor ICT projecten heb je een lange adem nodig. De kennis is verspreid, niet iedereen spreekt dezelfde taal. In de afgelopen decennia zijn steeds meer (publieke) instellingen gaan inzien dat het beheren van een bibliotheekcollectie ook de verantwoordelijkheid van het virtueel delen inhoudt. Dat betekent

Opleidingen:

2007 – 2010 Master documentaire informatiewetenschap: Universiteit van Amsterdam.

1976 – 1979 HBO wetenschappelijke bibliotheken (BDA-FWB): Tiele academie, Den Haag.

Tussen beide opleidingen volgde Leefsma een aantal korte cursussen voornamelijk op het gebied van automatisering en vormgeving.

Een jonge Saskia. Linosnede van Rini Leefsma-Nagtegaal.

Leefsma deed veel van haar praktijkervaring op vlak na haar HBO studie in de bibliotheek van het toenmalig Cambridgeshire College of Arts en Technology in Engeland waar zij gedurende de Thatcher-periode 6 jaar werkte.

Aan de 'Tech', zoals dat college werd genoemd, was een kunstacademie verbonden en daarmee een grote kunstcollectie in de bibliotheek, waar zij al gauw haar aandacht op kon vestigen. Aan de 'Tech' ontluikte haar belangstelling voor automatisering.

Van 1993 – 2000 was zij hoofd van de bibliotheek van het Institute for Housing and Urban Development in Rotterdam.

meer dan presentatie op je eigen website, het betekent loslaten van de collectie en open data. Het betekent ook een scherper aanschafbeleid waarmee je de uniciteit van een collectie kunt benadrukken.”

In lijn daarmee hoopt zij dat “er de komende decennia voor particuliere (kunst)collecties en haar niet daartoe opgeleide beheerders mogelijkheden komen om collecties online, ongebonden en duurzaam, op een professionele wijze maar wel simpel en flexibel te beheren, al of niet gedeeld met het publiek.”

Een belangrijk detail daarbij is de computer gegenereerde uitvoer op papier of op het scherm. Beter geen lange lijst met veld aanduidingen maar liever een voor leken begrijpelijke presentatie.

Wat doe je als je niet werkt?

Zij leest veel vanaf haar iPad, zowel literatuur als bladen, zoals de *NRC* en *De Correspondent*. Het boek *Zuidelijke wandelweg* van Paul Gellings dat handelt over een jeugd in de Rivierenbuurt in Amsterdam niet lang na de oorlog, heeft zij net uit.

Wat films betreft is *Pandora and the Flying Dutchman* uit 1951 voor haar de “Best Film Ever”. “Wauw. Kleuren in technicolor! Poëtisch! En uitmuntend spel van Ava Gardner en James Mason! Ik heb deze minstens 10 keer gezien toen ik in een filmhuis werkte en later een aantal keren op video.” Op eerbiedwaardige afstand delen *Insignificance* van Nicolas Roeg, *The Selfish Giant* van Clio Barnard en *The Descendants* van Alexander Payne de tweede plaats.

Samen met een paar andere leden ontsluit zij het archief van de in 1882 opgerichte Roeivereniging Willem III in Amsterdam. Een vereniging met een rijke geschiedenis en met een fascinerende collectie, waaronder correspondentie met het koningshuis, stukken uit de oorlog, bekers, medailles, posters en allerhande gebruiksvoorwerpen (asbakken) et cetera.

Wat hoop je dat OKBN-leden onthouden?

“Jeetje, samenwerken? Kennis delen? Niet blijven hangen in iets wat je niet zint?” Als eenling en zelfstandige is Saskia daarom heel blij met bijeenkomsten van Digitaal Erfgoed Nederland, de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Informatieprofessionals, de Stichting Behoud Moderne Kunst, het Amsterdam Informatie Netwerk en natuurlijk het OKBN.

Maar Saskia zou zichzelf niet zijn als zij niet meer antwoorden paraat heeft. Zij raadt informatieprofessionals aan om vaker successen te vieren ook al werken zij aan langlopende processen in tegenstelling tot bijv. producers waarbij het eindproduct volop in het zonnetje komt. En vooral om “Gul te zijn met informatie.” Trek daarbij zelf geen grenzen want “mijn meeste adviezen aan particulieren zijn gratis, maar soms komt daar een klus uit en zolang ik het me zo kan veroorloven, vind ik dat prima.” Tsjá, waar zie je dat nog?

Martien Versteeg
Mei 2015